

Begroting Water Position Paper IPO

Op 22 november behandelt de Tweede Kamer het begrotingsonderdeel water. Vanuit de provincies geven wij u graag enkele punten mee.

Provincies hebben een sleutelpositie in realiseren grote ruimtelijke opgaven

Nederland staat voor grote maatschappelijke opgaven. In de fysieke leefomgeving speelt van alles: van het bouwen van 900.000 woningen, het opwekken van 35 Twh duurzame energie, stikstofreductie, de transitie naar een meer duurzame landbouw tot en met economische innovatie. Deze opgaven kunnen niet los van elkaar worden uitgevoerd. De provincies nemen de verantwoordelijkheid voor de realisatie van de transities in onze fysieke leefomgeving. De provincies zorgen voor realisatie op gebiedsniveau, samen met andere overheden en partners in de gebieden.

Water als leidend principe

Het IPCC-rapport en Klimaatsignaal KNMI 2021 bevestigen de klimaatverandering: de zeespiegel stijgt sneller dan verwacht en weersextremen nemen nu al waarneembaar toe. De huidige inrichting van het watersysteem kan onvoldoende met weersextremen omgaan. De droogte van 2018, de voortdurende verdroging van natuurgebieden en verzakking van huizen enerzijds, maar ook de wateroverlast van 2021 en de maatschappelijk schade in Limburg zijn hier voorbeelden van. De vanzelfsprekendheid van overal en altijd voldoende zoetwater hebben staat onder druk. In toenemende mate schieten waterhuishoudkundige maatregelen tekort om voor landbouw, woningbouw en natuur de gewenste watercondities te creëren. Deze ontwikkelingen vereisen dat water in de inrichting van de fysieke leefomgeving meer een leidend principe wordt. Functies moeten passend gesitueerd worden vanuit oogpunt van waterbeschikbaarheid en -veiligheid. Kortom elke schop in de grond moet klimaatbestendig zijn!

Provincies hebben vanuit het Rijk een intensieve en samenhangende klimaatadaptieve aanpak nodig: niet alleen gericht op de wateropgaven, maar ook op de transities/opgaven als grote woningbouwopgaven, herstel biodiversiteit en landbouwtransitie. Hierbij gaat het zowel om nieuwe ontwikkelingen als ook om herinrichting en onderhoud.

- **Is de minister van I&W voornemens een extra investeringspost voor een klimaatbestendige invulling van de opgaves als grootschalige woningbouw en op te nemen en/of vraagt u uw collega's op deze dossiers dit te doen?**
- **Ligt het - gezien het structurele karakter van de klimaatverandering - niet voor de hand om de duur van de Impulsregeling 2021-2023 langdurig te verlengen? Ligt hierbij een termijn van 2035 - overeenkomstig Deltaplan Zoetwater en Deltaplan Waterveiligheid - niet voor de hand?**

Droogte

De droogte-monitor laat zien dat er grote zoetwatertekorten zijn, die leiden tot biodiversiteitsverlies in natuurgebieden. Dit is vooral zichtbaar op de hogere zandgronden. Maatregelen om water langer vast te houden door infiltratie van regenwater in grondwater is het meest effectief zoveel mogelijk bovenstrooms. Vaak gaat het om maatregelen in de omliggende buurlanden. Water langer vasthouden betekent vertraging van de afvoer, bestrijdt droogte en voorkomt wateroverlast.

We zien dat vanuit het Rijk te weinig aandacht wordt besteed aan de internationaal gelegen stroomgebieden. Bovendien vergen maatregelen gericht op vasthouden van water forse investeringen, waarbij het Rijk te weinig financieel bijdraagt. Provincies, waterschappen en gemeenten kunnen maximaal 50% financieren. De proceskosten, zoals bijvoorbeeld personele capaciteit, zijn hierin niet opgenomen en moeten door de organisaties zelf geleverd worden. Mede doordat de uitvoeringskracht bij lagere overheden onder druk staat, worden deze effectieve maatregelen niet grootschalig en snel genoeg uitgevoerd. Het Deltaplan Zoetwater verlangt cofinanciering van de terreinbeherende organisaties die dit niet op kunnen brengen. Ook bij gemeenten ontbreekt capaciteit om te co-financieren.

- **Is de minister van I&W bereid meer middelen ter beschikking te stellen zodat maatregelen versneld kunnen worden uitgevoerd, gericht op het vasthouden van water?**

Aanvullend daarop zien provincies dat als ze in gebieden aan de slag gaan, de maatregelen vrijwel altijd een effect hebben op (bestaand) landgebruik en dit met name gevolgen heeft in de agrarische sector. Juist sturing/ondersteuning/flankerend beleid van het Rijk op de landbouwtransitie richting kringlooplandbouw wordt gemist. We moeten agrariërs voldoende toekomstperspectief kunnen bieden op een financieel gezonde bedrijfsvoering en daarvoor is beïnvloeding van de gehele keten nodig (mogelijkheden voor nieuwe teelten, afzetmarkt, voldoende vraag). Dit kunnen provincies niet op eigen houtje.

- **Is de minister van I&W bereid samen met de collega van LNV de transitie naar kringlooplandbouw intensiever te ondersteunen? Zo ja, welke stappen is de minister hierbij voornemens te maken?**

Doelen KRW in 2027 niet behaald

De provincies hebben grote zorgen over het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Voor deze doelen geldt 2027 als harde deadline. Uit de ex-ante analyse waterkwaliteit uitgevoerd voor de ontwerp-Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 blijkt dat de chemische waterkwaliteit de komende jaren wel zal verbeteren maar dat een aantal specifieke stoffen in 2027 nog niet zal voldoen aan de KRW normen. Voor de ecologische doelen voor de KRW geldt dat de berekeningen laten zien dat met de nu voorziene maatregelen het KRW-doelbereik in regionale wateren toeneemt naar 40-65%. Ook, zo blijkt uit de plan-MER

op het 7e Actieprogramma Nitraat, ligt er in grote delen van Nederland nog een omvangrijke opgave in het terugdringen van nutriënten afkomstig van de landbouw voor KRW nutriënt-doelbereik. Kortom; met de nu voorziene maatregelen wordt KRW-doelbereik over de gehele linie in 2027 niet gehaald, waardoor een nieuwe stikstofcrisis op de loer ligt. Een van de sleutels richting KRW-doelbereik, ook voor andere sectorale doelen (stikstof, klimaat, biodiversiteit) is wat de gezamenlijke provincies betreft een duurzame toekomstgerichte transitie naar kringlooplandbouw. Dit in een samenhangend pakket met langjarige (investerings)zekerheid voor de sector. Deze transitie duurt langer dan 2027.

- **Hoe denkt de minister van I&W samen haar collega van LNV het KRW-doelgat te kunnen dichten komende jaren?**
- **Acht de minister het realistisch dat we de komende 6 jaar het nu voorziene KRW-doelgat verkleinen?**
- **Hoe ziet de minister van I&W de synergie met andere dossiers (bijv. Stikstof)? En hoe leidt deze synergie tot een hoger KRW-doelbereik?**
- **De minister is voornemens een midterm-evaluatie uit te voeren in 2024. We zien het KRW-doelgat nu al (over)duidelijk aankomen. Is de minister bereid met de Europese Commissie in gesprek te treden over dit aankomende doelgat incl. de mogelijke consequenties?**

Drinkwater beschermen

Provincies en de drinkwatersector staat mede door klimaatverandering voor grote uitdagingen als het gaat om zoetwaterbeschikbaarheid, waterkwaliteit en financiering van de investeringsopgaven. Het watersysteem loopt tegen zijn grenzen aan door droogte, verzilting en een toenemende watervraag door een groeiende economie en bevolking. De kwaliteit van de drinkwaterbronnen verslechtert bovendien door vervuiling vanuit de landbouw, industrie en huishoudens. Hierdoor dreigen toekomstige generaties te worden opgezadeld met een minder zekere levering van betrouwbaar drinkwater. Vewin en IPO hebben de Verkenning Robuuste drinkwatervoorziening opgesteld hoe te komen tot een klimaatrobuuste drinkwatervoorziening tot en met 2040. Provincies en drinkwaterbedrijven hebben hiertoe regionale drinkwaterstrategieën opgesteld en aanvullende strategische voorraden (ASV's) aangewezen. Ook wordt gewerkt aan waterbesparing en passend gebruik van drinkwater. De huidige en strategische voorraden zijn na zorgvuldige afweging aangewezen en verplaatsing hiervan is onmogelijk of en niet wenselijk. Dit maakt dat provincies de bescherming van bestaande en gereserveerde drinkwaterbronnen invullen vanuit het principe 'beschermen om te blijven'. Dus zorgdragen dat deze voorraden beschermt zijn tegen vervuiling door huidige en toekomstige ontwikkelingen. Bij deze ontwikkelingen gaat het om mijnbouwactiviteiten waaronder geothermie.

Provincies erkennen het belang van geothermie voor de warmtetransitie, maar passen ook het principe van functiescheiding tussen grondwater bestemd voor drinkwater en mijnbouwactiviteiten toe. De praktijk laat tot nu toe zien dat de ruimtelijke claims voor geothermie veelal geen overlap hebben met de grondwater-beschermingszones. Echter op enkele plekken is dit al wél het geval. Provincies staan dan open voor mogelijkheden van maatwerk die beide belangen ten goede komen. Uitgangspunt voor de provincies blijft daarbij de ruimtelijke scheiding tussen deze functies.

De provincies vragen de Aanvullende Strategische Voorraden op te nemen in programma Bodem en Ondergrond, zodat de minister van EZK zich rekenschap geeft over de ligging van deze Voorraden bij de vergunningverlening en voorschriften inzake mijnbouwactiviteiten. Ook vragen de provincies, de aanbevelingen uit het rapport van de Algemene Rekenkamer 'Bescherming drinkwater bij het boren naar Aardwarmte' te betrekken de herziening van de Mijnbouwwet en de daaronder vallende mogelijkheden voor geothermie.

- **Is de minister van EZK bereid het zwaarwegende belang van drinkwater en bijbehorende bescherming van haar drinkwaterbronnen op te nemen in de mijnbouwwet? En de adviserende rol van de decentrale overheden een meer verplichtend karakter te geven?**